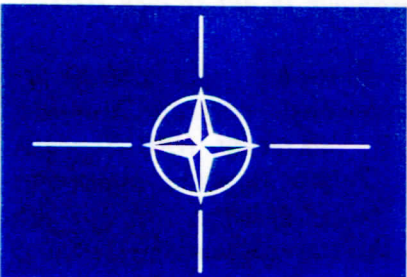

INFO-SCOOP

adjutant de Groot

Deze INFOSCOOP heeft, voor het informatieve gedeelte, geheel betrekking op de Balkan.

De Aooi Schuijl schrijft over de verhouding in Kosovo tussen de extremistische Kosovo-Albanezen en de rest van de bevolking in Kosovo. Let wel, ook de gematigde Kosovo-Albanezen vallen binnen deze verhouding onder de rest. Een voortdurende tweestrijd tussen het recht van de sterkste (= geweld) en de rechtsregels staat in dit stuk centraal. Ook een artikel betreffende Montenegro is van de hand van deze collega. Hoe staat het met de relatie tussen Montenegro en Servië binnen de federatie ?

Velen onder u zijn op de hoogte van het feit dat Nederland zijn bijdrage aan de Balkan gaat herstructureren. Bij de KL is herstructurering een bekend fenomeen en wat dat in dit geval voor de Nederlandse bijdrage aan de Balkan betekend heeft de Kap van Elk voor u opgelijnd.

Een totaal ander onderwerp welke de redactie aan deze INFOSCOOP heeft toegevoegd is een enquête.

U was en bent altijd welkom om contact op te nemen met de redactie van de INFOSCOOP, dat gebeurt echter zelden. Om toch enig idee te hebben in hoeverre wij aan de verwachtingen van u voldoen heeft de redactie besloten om u daarover te enquêteren. Wij vragen hiervoor uw welwillende medewerking.

De resultaten zullen door zorg van de redactie in één van de volgende uitgaven worden medegedeeld.

Deze INFOSCOOP kent ook een noviteit. Voor het eerst zal de INFOSCOOP ook te lezen zijn via het INTRANET.

Deze eerste verschijning via dit medium zal niet geheel uitblinken door "geliktheid". Om het geheel meer "smoel" te geven zal nog de nodige ervaring moeten worden opgedaan.

Die lezers die na het lezen van de INFOSCOOP op het INTRANET hun bijdrage aan de enquête kwijt willen worden verzocht daarvoor de adressering te gebruiken welke in de COLOFON staat vermeld.

Deze INFOSCOOP, via twee media uitgegeven, is een laatste bijdrage van de dienstverlatende Sgt Marco Mijnheer en Kpl Luut Reinders. Twee collegae die met de nodige inzet en eigen creativiteit er voor gezorgd hebben dat de INFOSCOOP ook echt op papier kwam. Mede door hun inzet is de INFOSCOOP nu ook aan een digitale uitvoering begonnen.

COLOFON

INFO-SCOOP is een maandelijks uitgave van 101 MIPel
Adres: Simon Stevinkazerne, MPC
41 A, Postbus 9012, 6710 HC Ede
Telefoon: 0318-683050/3073/3023
Redactie: Maj H.J.Jacobs, Sgt1
H.Vels, Aooi de Groot, Sgt Mijn-
heer, Kpl1 Reinders.

INFO-SCOOP wordt verzonden aan die instanties welke functioneel belang hebben bij actuele informatie.

De inhoud van de **INFO-SCOOP** is volledig samengesteld uit open bronnen. Overname uit deze publicatie is toegestaan mits de bron wordt vermeld.

Indien uw verzendadres is gewijzigd, gelieve dit doorgeven aan repro 101 MIPel (zie bovenstaand adres of telefonisch 031868-3023).

INHOUDSOPGAVE

COLOFON	2
MONTENEGRO VERSUS SERVIE	2
KOSOVO	6
KOSOVO BLIJFT EEN BRON VAN ONRUST	6
SERVIE	10
“REORGANISATIE VAN SFOR NAAR SITUATIE SFOR-2000”	14
DE REORGANISATIE VAN DE MND'S	15

MONTENEGRO VERSUS SERVIE

Aooi Schuijl

In het volgende artikel is een opsomming van de belangrijkste gebeurtenissen in Montenegro met betrekking tot de FRJ weergegeven. Het precaire evenwicht tussen voor- en tegenstanders van Milosevic in Montenegro raakte door de bombardementen verstoord. Voordat de NAVO-luchtacties begonnen, werd Djukanovic in zijn pro-Westerse beleid door globaal de helft van de Montenegrijnse bevolking gesteund. Milosevic en zijn Montenegrijnse vazal Momir Bulatovic - de vorige president van Montenegro, en de huidige premier van Joegoslavië - genoten de steun van ongeveer 30%. Het was voor Djukanovic' volgelingen moeilijk te begrijpen waarom Montenegro ondanks de steun aan de NAVO, ook werd gebombardeerd. Geen wonder dat de steun aan Djukanovic in het land snel afkalft, waardoor de mogelijkheid van een staatsgreep reëler is geworden. Grensconflicten, gewaagde uitspraken van Montenegrijnse politici richting Belgrado, en tenslotte

de lokale verkiezingen in de hoofdstad Podgorica en Herceg Novi, wellicht antwoord zullen geven op de vraag of het Montenegrijnse volk de regeringscoalitie van Djukanovic' 'For a Better Life' zal blijven steunen in haar poging zich uit de wurggreep van de Joegoslavische Federatie los te maken. Een verkiezingszege zal Djukanovic in dat streven sterken.

Voor dit artikel is o.a. gebruik gemaakt van de volgende bronnen: Trouw, Volkskrant, NRC-Handelsblad, Veluws Dagblad, International Herald Tribune, Der Spiegel, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Algemeen Dagblad, Elsevier en Jane's Intelligence's Review.

VERHOUDINGEN ZOEK

Ondanks alles voelen de meeste Montenegrijnen zich nog steeds sterk verwant met de Serviërs. Volgens de oude mythe werd Montenegro gesticht door een aantal Servische ridders, die in 1389 de 'Slag op het Merelveld'

(Kosovo Polje) in Kosovo tegen de Turken hadden overleefd en in de 'Zwarte Bergen' ('Crna Gora') een

nieuw rijk stichtten. In 1991, toen het voormalige Joegoslavië uiteenviel, was Montenegro, mede door toedoen van de toenmalige Milosevic' getrouwe Montenegrijnse president, Momir Bulatovic, de enige deelrepubliek die verkoos zich niet onafhankelijk te verklaren. Maar de afgelopen jaren is de scepsis over het beleid van Belgrado voortdurend toegenomen tot een punt waarop de man die deze scepsis het best verwoordde, Milo Djukanovic, en Milosevic niet meer samen door één deur konden. Djukanovic is door de Servische media openlijk voor verrader uitgemaakt, terwijl Milosevic door Montenegro bestempeld wordt als een autistische tiran en een autocraat.

SPANNINGEN NA GRENSGESCHIL

Op 24 februari hebben de regeringen van Montenegro en Albanië officieel de grensovergang Bozaj/Hani i Hoti opengesteld. In de grensplaats Shkodër (Albanië) ondertekenden afgevaardigden van beide regeringen een akkoord, waarna met onmiddellijke ingang de grensovergang Hani i Hotit voor personenverkeer werd opengesteld. Hierop reageerde Belgrado met het sturen van Joegoslavische troepen (VJ). In de nacht van 25 op 26 februari blokkeerden de VJ-eenheden de grenspost, zonder deze echter hermetisch af te sluiten. Ook in de stad Tuzi (zuid van Podgorica) zou de legersterkte zijn

opgevoerd. Volgens de media in Montenegro is daarnaast op bevel van de federale regering de paraatheid van het in Montenegro gestationeerde 2e Leger verhoogd. In de media zijn eveneens berichten verschenen over vervanging van commandanten van de MP-eenheden in Montenegro door officieren 'gespecialiseerd in subversieve acties'. Ook zouden tientallen Montenegrijnse officieren zijn vervangen door Servische 'Kosovo-veteranen'. De Montenegrijnse Belgrado-gezinde oppositiepartij SNS (van Bozovic) heeft fel geprotesteerd tegen het openstellen van de grens. Ze zag hierin een poging om illegale Albanezen te laten meestemmen in de komende lokale verkiezingen in Podgorica.

Aan de grens tussen Albanië en Montenegro. Het Joegoslavische leger verzamelt geen troepen tegen de opstandige provincie, verzekert Belgrado.

Elsevier, 11 maart 2000

BLOKKADE SERVISCH-MONTENEGRIJNSE GRENS

De Servische politie heeft een totale blokkade van het commerciële goederentransport tussen de deelrepublieken Servië en Montenegro afgekondigd. Tot voor kort gold slechts een op 2 februari jl. ingestelde blokkade van landbouwproducten. De Montenegrijnse minister van Economische Zaken, Vojin Djukanovic, noemde de door Belgrado ingestelde economische sanctie 'een nieuw bewijs voor de bespottelijkheid van het regime in Belgrado'. Van Servische zijde werd de ingestelde blokkade uitgelegd als een poging om te voorko-

men dat vanuit Servië geëxporteerde goedkopere producten duur zouden worden doorverkocht in Montenegro. Volgens de Montenegrijnse autoriteiten blijven de spanningen in het noorden van het land onverminderd hoog, omdat het Joegoslavische Leger (VJ) nu ook de secundaire wegen naar Bosnië-Herzegovina onder controle zouden hebben gebracht.

Volgens de vice-voorzitter van de Montenegrijnse oppositiepartij SNPCG, Predrag Bulatovic, hebben de Montenegrijnse autoriteiten en de VJ een akkoord gesloten over de problemen bij de grenspost Bozaj/Hani i Hoti. Predrag Bulatovic verklaarde dat hiertoe de Montenegrijnse minister van Binnenlandse Zaken, Vukasin Maras, een ontmoeting heeft gehad

met zijn Servische ambtgenoot. Ook zou in het weekend van 26 en 27 februari een ontmoeting hebben plaatsgevonden tussen de commandant van het 2e Leger, generaal Obradovic en de Montenegrijnse premier Filip Vujanovic, minister van Binnenlandse Zaken Maras, zijn plaatsvervanger Boskovic en het hoofd van de Montenegrijnse politieorganisatie, Markovic. Er zou een afspraak gemaakt zijn dat auto's en personen te voet de grenspost mochten passeren, maar dat trucks gestopt zouden worden. Predrag Bulatovic stelde zich op het standpunt dat grenscontrole een federale zaak was, maar dat 'de kwes-

Joegoslavische militairen bewaken een van de grensovergangen tussen Montenegro en Albanië

Volkscrant, 4 maart 2000

tie niet groot genoeg was om oorlog over te voeren'.

MILOSEVIC BEREID DE FRJ MET ALLE MIDDELEN TE VERDEDIGEN

Milosevic heeft op een bijeenkomst met hoge militairen nadrukkelijk beloofd dat hij Joegoslavië 'met alle middelen' zal verdedigen. Joegoslavische media meldden dit op 13 maart jl. Milosevic deed de belofte tijdens een ontmoeting met de legercommandanten, die hij prees voor hun 'patriottisme, morele deugden en bekwaamheid' in de oorlog met de NAVO van een jaar geleden. Milosevic' pro-westerse rivaal, de Montenegrijse president Djukanovic, riep tegelijkertijd het leger op zich niet langer te laten behandelen als 'partijmilitie' of 'Milosevic' persoonlijke lijfwacht." Djukanovic bekritiseerde de legereenheden die in Montenegro zijn gestationeerd en maande hun commandanten neutraal te blijven. De bevelhebber van de NAVO in Europa, generaal Wesley Clark, waarschuwde Milosevic op diezelfde dag dat hij zich bewust dient te blijven van de militaire macht van het bondgenootschap, als hij 'de strop rond de nek' van Montenegro nog 'verder aanhaalt.' De Servische oppositie heeft erop geattendeerd dat het Joegoslavische leger zijn staat van paraatheid verhoogt en reservisten oproept. Het leger ontkent dit, maar in de stad Kraljevo gingen op 12 maart opnieuw honderden reservisten de

straat op uit protest tegen een oproep voor de militaire dienst.

WESTERSE STEUN

Volgens president Djukanovic is het Westen bereid Montenegro te hulp te komen, mocht het Milosevic-regime overgaan tot agressie tegen de deelrepubliek. Djukanovic deed deze uitspraak na afloop van zijn ontmoeting met de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, in de Bosnische hoofdstad Sarajevo. Naast Westerse militaire steun is de toekomstige samenwerking van Montenegro met de VS en de EU besproken, aldus de Montenegrijse president. Volgens Djukanovic heeft Montenegro geen haast om zich af te scheiden van de FRJ, maar zou de deelrepubliek dit proces versnellen als een aan Servië gelijkwaardige status en een opening naar het Westen uitblijft. Uit opiniepeilingen blijkt overigens dat de steun onder de bevolking voor onafhankelijkheid van Montenegro stagneert en zelfs is afgenomen. Hoewel Djukanovic's regeringscoalitie nog steeds aanzienlijk meer steun geniet dan de pro-Belgrado-oppositie rond federaal premier Bulatovic, bleek eind januari jl. slechts 30% van de ondervraagde Montenegrijnen nog voor onafhankelijkheid te zijn, terwijl 59% hier tegen was.

GEMEENTERAADS-VERKIEZINGEN

Na maanden van speculaties heeft

president Djukanovic bekend gemaakt dat er op 11 juni a.s. speciale gemeenteraadsverkiezingen in Podgorica en Herceg Novi zullen worden gehouden, waarbij nagenoeg de helft van het totale Montenegrijse electoraat betrokken is. Deze verkiezingen zijn noodzakelijk geworden nadat de naar onafhankelijkheid strevende 'Liberal Alliance' (LSCG) haar steun in voornoemde steden, aan de regeringscoalitie 'For a Better Life Coalition' had ingetrokken (21-09-1999). Djukanovic benadrukte dat deze verkiezingen een bevestiging zullen vormen 'van de strategische oriëntatie van Montenegro en van de verknochtheid aan vrede en democratie'. Hij onderstreepte ook dat de Internationale Gemeenschap met grote aandacht de ontwikkelingen in Montenegro volgt en zeer geïnteresseerd is in de uitslag van deze verkiezingen. Het heeft er alle schijn van dat de regeringscoalitie in beide gemeenten moeite zal hebben om een meerderheid te verwerven. Enerzijds de LSCG en anderzijds de oppositionele pro-Belgrado georiënteerde 'Socialists People's Party (SNPCG)'. Montenegrijse verkiezingsenquêtes wijzen vooralsnog in Podgorica op een strijd tussen de LSCG (hier sterk in opkomst) en de regeringscoalitie. In Herceg Novi zal de strijd voornamelijk gaan tussen de regeringscoalitie en de SNPCG. Beschikbare zetels: Podgorica 54 en Herceg Novi 35.

Tenslotte nog even aandacht voor de situatie van de etnisch-Albanese gemeenschap in Montenegro, die zeer zeker een belangrijke rol speelt, dan wel gaat spelen in de nabije toekomst van dit land in relatie tot haar bureu. Er leven in Montenegro ongeveer 50.000 etnische Albanen, voornamelijk in en rond de steden Bar, Ulcinj en Plav. Twee politieke partijen, die elk een zetel in het parlement bezetten, vertegenwoordigen hun belangen. In de regering is zelfs een ministerspost (Minderhedenrechten en Sociale Zaken) voor hen ingeruimd. Toch voelen de etnische Albanen in Montenegro zich in toenemende mate bedreigd. De voorzitter van een van

de twee etnisch-Albanese partijen in Montenegro, Fuad Nimani (UDShMZ), stelde dat momenteel het totale Montenegrijnse leven in twee groepen is verdeeld: vóór of tegen Montenegrijnse onafhankelijkheid. Hij verklaarde verder dat de etnische Albanese het liefst buiten een eventuele strijd tussen deze twee groepen blijven, maar noemde de pro-Belgrado gerichte 'Social National Party' (SNPCG) van Momir Bulatovic als de grootste bedreiging. Volgens Nimani is er noodzaak tot positieverbetering van de Montenegrijnse Albanese, waarbij hij tenslotte wees op de noodzaak de regeringsinformatie ook in de Albanese taal te laten verspreiden.

Cetinje, de voormalige hoofdstad

KOSOVO BLIJFT EEN BRON VAN ONRUST

Aooi Schuijl

In het volgende artikel is een opsomming weergegeven van de belangrijkste gebeurtenissen in de FRJ waarbij aandacht wordt besteed aan de deelrepublieken Servië en de provincie Kosovo. Volgens UNMIK zou het in Kosovo nu veilig moeten zijn en worden de mensenrechten gerespecteerd. Maar de werkelijkheid leert anders. Kosovo-Serviërs, Slavische moslims en Roma (zigeuners) zijn er hun leven niet zeker en zelfs de gematigde Kosovo-Albanen worden door andere, extremistische Kosovo-Albanen slachtoffer van geweld en bedreiging. Niettegenstaande de door UNMIK ingestelde rechtspraak, beëdigde rechters en geüniformeerde politie, dreigen de moordenaars op vrije voeten te komen omdat ze niet tijdig in staat van beschuldiging kunnen worden gesteld.

In Servië wordt met spanning uitgekeken naar de confrontatie tussen de Milosevic-aanhang en de gebundelde (?) oppositionele krachten.

Voor dit artikel is o.a. gebruik gemaakt van de volgende bronnen: Trouw, Volkskrant; NRC-Handelsblad, Veluws Dagblad, International Herald Tribune, Österreichische Militärische Zeitung, Reformatorisch Dagblad, Vrij Nederland, Frankfurter Allgemeine Zeitung, het Algemeen Dagblad en Jane's Intelligence's Review.

KOSOVO

KOSOVSKA MITROVICA

In het weekend van 26 en 27 februari van dit jaar hielden Kosovo-Albanen (K-Albanen) en Kosovo-Servische (K-Servische) bevolkingsgroepen druk bezochte demonstraties teneinde hun belangen te onderstrepen. Hierbij bleven verwachte ernstige incidenten uit. De K-Servische leider van

Kosovska-Mitrovica (K-Mitrovica), Oliver Ivanovic, riep tegenover ca. 2.000 Servische toehoorders de VN op om K-Serviërs terug te laten keren naar hun huizen in het zuidelijk gedeelte van de stad. De K-Albanen op hun beurt hielden een mars van Pristina via Podujevo naar Merdare om te protesteren tegen de eventuele terugkeer van K-Serviërs. In een interview verklaarde Ivanovic weer open te staan voor onderhandelingen met de K-Albanen. Zijn tegenhanger Bajram Rexhepi (de zichzelf tot burgemeester van het zuidelijk stadsdeel uitgeroepen K-Albanen) wees directe onderhandelingen af. Rexhepi protesteerde fel tegen de verdeling van de stad en stelde geen nieuw Belfast of Berlijn te wensen. Hij beloofde verder dat hij zou proberen om infiltraties naar het noordelijk stadsdeel te stoppen, maar erkende tegelijkertijd dat 'hij niet iedereen in de hand heeft'. Aan K-Servische zijde werd op 26 januari een 'Jongeren Afdeling' van de SPS (van Milosevic) opgericht. Als leiders werden gekozen Ninoslav Djeric (voorzitter) en Ivan Zaporozac (secretaris). De afdeling werd toegesproken door plaatselijke leiders en in zijn openingsrede riep Djeric de Servische jongeren op om in Kosovo te blijven om 'de krachten van Thaci, Ceku en Reinhardt te weerstaan'.

Op 1 maart traden er op het baanvak Kosovo Polje (via K-Mitrovica) naar Lesak ongeregelde heden op. Een menigte K-Serviërs had zich op de spoorwegstations van Zvečan en Leposavic verzameld en protesteerde tegen de aanwezigheid van twee Albanese treinmachinisten en vier Albanese conducteurs op de trein. Ook op het eindstation Lesak was een soortgelijke menigte verzameld, maar in tegenstelling tot de vreedzame betoging op de eerder genoemde stations, trachtten de K-Serviërs hier de K-Albanen uit de trein te verwijderen.

ren. Griekse KFOR bewakers kwamen tussenbeide maar konden niet voorkomen dat een Albanen werd mishandeld. Een Griekse KFOR-soldaat raakte door een steen gewond en waarschuwingsschoten waren noodzakelijk om de K-Serviërs te verdrijven. De Serviërs dreigden de trein op te blazen indien wederom Albanen naar hun stad werden gebracht. De K-Servische burgemeester van Lesak verklaarde op 2 maart dat hij niet meer in kon staan voor de levens van K-Albanen die met de trein reisden door zijn gemeente. Begin maart zijn nochtans 41 K-Albanese families onder begeleiding van KFOR uit het zuidelijk stadsdeel naar hun oorspronkelijke woningen in het noordelijk deel teruggekeerd. In drie 'torens', drie flats aan de oever van de Ibar, wonen de K-Albanen. In één van die flats werd onlangs een vrouw gedood toen onbekenden handgranaten naar binnen gooiden.

Het K-Albanese zuidelijke stadsdeel van K-Mitrovica, bevat een buurtje bestaande uit twee straten 'Bosnianka Mahala', ook wel 'Klein Bosnië' genoemd. Hier wonen enkele tientallen K-Albanese families en 'Bosniaks' (Slavische moslims). Rond het gebouwencomplex heeft KFOR inmiddels schijnwerpers aangebracht die moet garanderen dat ook 's nachts niemand ongezien bij de flats

De brug die de etnische grens vormt in Mitrovica, waar de afgelopen weken zeker negen mensen omkwamen door geweld. Aan de overkant het Albanese deel, aan deze zijde het Servische deel.

NRC Handelsblad, 25 februari 2000

kan komen. Tevens is er een uitgaansverbod ingesteld: van acht uur 's avonds tot zes uur 's ochtends. In een leegstaand pand aan de voet van de flats, heeft een Deense KFOR-eenheid haar intrek genomen. Over enkele weken zullen de drie 'torens' door een nieuwe voetgangersbrug met het zuidelijk stadsdeel worden verbonden. Hiermee hoopt de internationale gemeenschap de excessen tussen de verschillende bevolkingsgroepen te stoppen. De flats zijn tweehonderd meter verwijderd van de beruchte brug van K-Mitrovica; de brug die al maandenlang het toneel is van heftige botsingen tussen K-Serviërs en K-Albanesen.

HET RECHT IN KOSOVO VERKEERT IN EEN CRISIS.

Volgens Amnesty International gaan zware misdrijven en schendingen van de mensenrechten, ondanks de inspanningen van de Internationale Gemeenschap, gewoon door en blijven feitelijk onbestraft. De rechtszaken hopen zich op en voorlopige hechtenis van verdachten van oorlogsmisdaden dreigt te verlopen. De gevangenen zitten overvol en iedere dag worden nieuwe arrestanten binnengebracht. Na de komst van KFOR (juni 1999) stelde UNMIK orde op zaken

en stelde een kleine groep rechters en openbare aanklagers aan om het rechtssysteem draaiende te houden: dertig strafrechters en twaalf aanklagers. Aanvankelijk waren er ook zeven K-Servische rechters benoemd, maar die trokken zich al snel terug. Wie durft er nog te werken als hij of zij wordt bedreigd of, in een enkel geval, zelfs mishandeld?

De rechters en aanklagers die de risico's trotseren, zijn niet ver gekomen. Verder dan het vellen van een oordeel of de verdachten al dan niet terecht in voorlopige hechtenis zitten, zijn ze niet gekomen. Echte strafzaken hebben ze alleen in de stad Prizren gehouden. Daar heeft men 'lekenrechters' weten te vinden, burgers die samen met professionele rechters een rechtbank vormen. Het geldende recht staat geen strafzaken toe zonder lekenrechters. Kosovo heeft buiten de districtsrechtbank in Prizren ook in elke sector een districtsrechtbank; In Pristina, K-Mitrovica, en Gnjilane. Maar daar heeft UNMIK geen lekenrechters kunnen vinden en zijn de rechters en aanklagers in die steden tot nietsdoen gedwongen.

Buiten dit probleem kampte men nog met de vraag welke wetten van toepassing zijn op Kosovo. Hierdoor volgden eindeloze discussies tussen

internationale autoriteiten en K-Albanese juristen. Bernard Kouchner, de hoogste VN-afgevaardigde in de Servische provincie, koos aanvankelijk voor de meest voor de hand liggende oplossing. Voor strafzaken zou het recht van vóór 24 maart 1999 gelden (aanvang van de NAVO-bombardementen op Joegoslavië). Dit hield dus in dat er in Kosovo dus twee wetboeken zouden worden gehanteerd:

- Wetboek van Strafvordering van de Federale Republiek Joegoslavië;
- Wetboek van Strafrecht van Servië, met uitzondering van onderdelen die in strijd zijn met 'Internationale Mensenrechtenverdragen'.

Hoewel dit besluit om twee wetboeken te hanteren in eerste instantie vreemd lijkt, is Kouchners besluit toch niet zo opmerkelijk. Resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad, (de basis voor het vertrek van de VJ en MUP uit Kosovo), gaat uit van een beperkte autonome status binnen de Joegoslavische Federatie. De K-Albanese magistraten reageerden verontwaardigd. Ze negeerden de Servische wetgeving en beslisten op basis van de strafwet uit maart 1989. In die dagen genoot Kosovo nog van zijn 'autonomie' binnen de Federale Republiek Joegoslavië. De burgerlijke ongehoorzaamheid van de rechters en de aanklagers mocht dan vooral symbolisch zijn, de facto leidde dat ertoe dat de rechters zélf het recht niet naleefden. Dit stuitte uiteraard op bezwaren, onder andere van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). In december 1999 kwam de OVSE met een rapport waarin zij schreef dat: *'hoewel het wezen van de Kosovaarse Criminal Code en de Servische Criminal Code in de meeste opzichten hetzelfde is, roept de toepassing van de verkeerde wet op verdachten ernstige zorgen op.'* Kouchner had geen keus en herriep diezelfde maand nog zijn besluit: Met ingang van 12 december ('99) zou het strafrecht van maart 1989 gaan gelden. Met de decreten 24 en 25 (in VN-jargon eufemistisch 'regelingen' genoemd) gaf Kouchner de facto toe aan de K-

Albanese magistraten. Alleen bij overtreddingen die niet in die wet van 1989 voorkomen, bijvoorbeeld ontvoering, zou de andere, Servische wet gebruikt worden.

De Française Sylvie Pantz, is de huidige Minister van Justitie in de

een geweldige opstopping van rechtszaken ontstaan. De vijf detentiecentra (Pristina, K-Mitrovica, Pec, Prizren en Gnjilane) zitten bomvol. De gevangenis in Istok had met zijn vijfhonderd cellen soelaas kunnen bieden, ware het niet dat de cellen nog niet afge-

gers. Het VN-bestuur heeft de opdracht gekregen van de provincie een 'rechtsstaat' te maken, met een onafhankelijk en onpartijdig justitieel apparaat. Desondanks heeft Amnesty International geconstateerd dat 'sommige rechtbanken eerder beslissingen lijken te nemen op basis van politieke, in plaats van juridische overwegingen. Leden van de rechterlijke macht staan onder overmatige politieke druk door bedreigingen, intimidatie en zelfs gewelddadige aanvallen door extremistische leden van de etnisch Albanese gemeenschap.' Sylvie Pantz deelt de opvattingen van Amnesty International: 'er zou nauwelijks een eerlijk proces in Kosovo kunnen worden gehouden'. Zij wil dan ook buitenlandse rechters naar Kosovo halen. Ze maakt op dit moment een decreet voor de oprichting van een 'Buitengewoon Hof voor Oorlogsmisdaden en Etnische Misdaden', als een dochter van het Joegoslavië Tribunaal. Daarin zouden lokale en internationale rechters zitting moeten hebben.

INTERIMBESTUUR (JIAC)

Op 15 maart jl. heeft de Interimraad van Kosovo (KTC) tijdens een sessie, de vergadering geconfronteerd met een verklaring van het hoofd van UNMIK, Bernard Kouchner, waarin het belang van democratische leiderschap werd benadrukt. Enkele KTC-leden wezen de verantwoordelijkheid voor de trage voortgang van de hand en staken de beschuldigende vinger uit naar de K-Serviërs. Na afloop van de vergadering werd wel een gezamenlijke verklaring uitgegeven, waarin bezorgdheid werd geuit over de veiligheidstoestand van de minderheden in Kosovo. In dezelfde verklaring werden de K-Serviërs opgeroepen deel te nemen aan het KTC alsmede aan het interimbestuur van Kosovo (JIAC). Tot nu toe weigeren de K-Serviërs nog altijd om te participeren, ondanks eerdere tegengestelde beloftes van bisschop Artemije tijdens diens reis naar de VS. De gematigde leiders Artemije en Momcilo Trajkovic verklaren echter dat ze alle steun van hun achterban verliezen in-

Deling van Kosovo lijkt in Mitrovica te beginnen. 'Wat betekent een multi-etnische samenleving als er altijd soldaten bij moeten staan?'

Elsevier, 4 maart 2000

'Interimregering' (UNMIK) van de Verenigde Naties. Voorzichtig laat Pantz doorschemeren dat ze niet gelukkig is met de beslissing van Kouchner. Volgens haar is Kouchner te lichtzinnig overstag gegaan: 'Ik zeg vanuit mijn hart: dit is niet de juiste weg'. Deze decreten zijn overigens niet definitief. Bij de Raad van Europa ligt op dit moment een ontwerp voor een 'echte' Kosovaarse strafwet ter beoordeling, die onder meer gebaseerd is op de strafwetten van Slovenië en Bosnië. Sinds vier maanden is Pantz bezig een justitieel stelsel op te zetten en reist daartoe door heel Kosovo teneinde geschikte aspirant-rechters en officieren van justitie te vinden.

Een oproep van UNMIK (11 nov. '99) leverde bijna achthonderd reacties, veelal van K-Albanese juristen op. De K-Serviërs hadden hen in 1989, nadat Milosevic de door Tito verruimde grondwet die de etnische Albanen meer rechten toestond had ingetrokken, allemaal ontslagen. Gedurende veertien dagen voerde de commissie van Pantz talloze gesprekken, waarna ze kandidaten aanbeval. Met succes werden begin 2000, 301 rechters en officieren van justitie beëdigd.

Door de crisis in de rechtspraak is er

bouwd zijn. Tenslotte is men naarstig bezig de gevangenis in Ljipjan op te knappen.

Alle strafinrichtingen in Kosovo kampen met het probleem dat (zware) misdadigers tegen het einde van hun voorlopige hechtenis aanlopen. Volgens het Joegoslavische wetboek van strafvordering, dat nog steeds wordt gehanteerd, mag een verdachte maximaal drie (voor lichtere vergrijpen) of zes (voor zware misdrijven) maanden worden vastgehouden zonder in staat van beschuldiging te zijn gesteld. Uit cijfers van de OVSE blijkt dat er in het eerste kwartaal van 2000 een kleine tachtig gevangenen de maximumperiode voor voorlopige hechtenis zouden bereiken - een derde van het totaal aantal gedetineerden. Meer dan de helft van hen zit vast op verdenking van een zwaar vergrijp. Zo ver wilde Kouchner het niet laten komen. Eind vorig jaar vaardigde hij een decreet uit teneinde de voorlopige hechtenis met drie maanden te kunnen verlengen. Daarmee balanceren de Verenigde Naties op het randje van wat internationale mensenrechtenverdragen nog acceptabel achten. Het duurt nog maanden voor de rechtbanken naar behoren werken. Iedere dag arresteert de politie nieuwe misdadi-

De onlangs door UNMIK opgerichte politie (KPS)

ÖMZ, nummer 1 2000

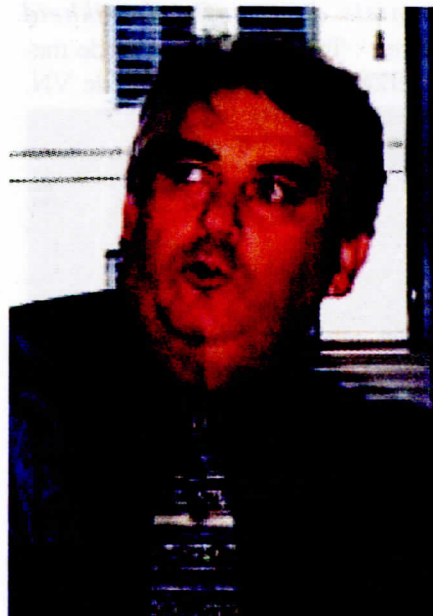
dien ze met de K-Albanezen gaan samenwerken. Voordat een stap richting JIAC en KTC wordt gedaan, dient er eerst een gebaar naar de K-Serviërs worden gemaakt. Hierbij moest volgens Artemije gedacht worden aan:

- veiligheidsgaranties voor achtergebleven K-Serviërs;
- terugkeer, opvang en herintegratie van K-Servische vluchtelingen;
- oprichting van een eigen K-Servische zender.

Trajkovic ondersteunde de opstelling van Artemije en stelde voorts dat ze wel bereid waren om met Rugova om de tafel te gaan zitten. Met Thaci, was volgens Trajkovic geen gesprek mogelijk. Hij stelde daarnaast dat de internationale gemeenschap in Kosovo zich teveel aandacht besteedde aan de K-Albanese belangen en te weinig oog had voor K-Servische problemen. Niettegenstaande de eerder gestelde eisen, maakte de 'Servische Nationale Raad' (SNV) op 28 maart jl. bekend, dat zij alsnog bereid zijn een afgevaardigde, in de hoedanigheid van waarnemer, naar het Interimbestuur te sturen. De bekendmaking staat in schril contrast met de houding van de SNV-afdeling in K-Mitrovica. Een woordvoerder van deze afdeling verklaarde op 25 maart nog dat de K-Serviërs niet zouden deelnemen aan

de geplande lokale verkiezingen, voordat overeenstemming met de K-Serviërs was bereikt over de status van Kosovo in relatie tot Servië. Ook zouden eerst de K-Servische vluchtelingen moeten terugkeren naar de provincie.

Er bestaan twee SNV-afdelingen. De eerste is de landelijke SNV, geleid door de gematigde leiders Artemije en Trajkovic. Deze afdeling was eerder al bereid een waarnemer naar de onderhandelingstafel te sturen. Hiervoor is dus nu Rada Trajkovic aangesteld. De K-Serviërs uit K-Mitrovica weigeren echter deel uit te maken van

Momcilo Trajkovic

deze landelijke SNV en richtten vervolgens een eigen SNV-afdeling op. Hiervan zijn Oliver Ivanovic (de organisator van de 'Servische Burgerwacht in K-Mitrovica') en Nikola Kabasic de belangrijkste vertegenwoordigers. Deze lokale SNV-organisatie bezit feitelijk een grotere invloed, voornamelijk gebaseerd op de getalssterkte en concentratie van de K-Serviërs in het noorden van Kosovo, alsmede de steun vanuit Belgrado. Deze lokale SNV weigert categorisch om te participeren in het Interimbestuur.

KOSOVO-SERVISCHE ORGANISATIES

De K-Servische leiders hebben diverse organisaties tot hun beschikking, welke zijn gebaseerd op paramilitaire organisaties, jeugdorganisaties of gedemilitariseerde eenheden, die vanuit Belgrado worden gefinancierd. De drie belangrijkste organisaties zijn:

- het 'Servische Protectie Korps', in oktober 1999 als een reactie op het door voornamelijk etnische Albanezen bestuurde KPC/TMK opgericht;
- de 'Brugwacht' (SSS), vrijwilligers die voortgekomen zijn uit een publieke oproep van Oliver Ivanovic (de huidige K-Servische 'bestuurder van het noordelijk stadsdeel') teneinde hun stad K-Mitrovica te beschermen;
- de 'Servische Veiligheidsdienst', deze dienst is sinds januari in K-Mitrovica waargenomen en lijkt een militaire- of politie achtergrond te hebben.

Ook de oprichting van de jongerenorganisatie van de SPS lijkt een soort dekmantel voor een dergelijke veiligheidsdienst alias knokploeg. De druk op de K-Serviërs in K-Mitrovica lijkt te groeien nu zij geconfronteerd worden met de mogelijkheid dat K-Albanezen naar het noordelijk deel van de stad terugkeren. Daarmee zou de status van 'enclave' voor noord-Mitrovica in het gedrang komen. De K-Albanezen van hun kant achten zich moreel gesterkt door de houding van de Internationale Gemeenschap die hen de facto niets in de weg legt om weer naar hun oorspronkelijke

woonplaatsen terug te keren. Zij zien daarin tevens een mogelijke stap op weg naar de verdrijving van alle K-Serviërs uit Kosovo. Op termijn zijn nieuwe uitbarstingen van geweld in en om K-Mitrovica onvermijdelijk.

RUGOVA WINT TERREIN OP THACI

Volgens een in februari door KFOR gehouden opiniepeiling, blijkt dat de aanhang van 'schaduwpresident' Ibrahim Rugova's partij (LDK), significant groter is dan die van zijn grootste concurrent Hashim Thaci (PPDK). De LDK kan, wanneer er nu verkiezingen worden gehouden, rekenen op 45% van de stemmen, terwijl de PPDK op slechts 13% uitkomt. De ('groot-Albanië' nastrevende) LKCK kan op 4% rekenen. Opmerkelijk is het feit dat een groot deel van de kiezers (25%) zegt nog niet te weten op welke partij men zal stemmen. Als we de leeftijdsopbouw bekijken, valt op dat de LDK uit relatief veel oudere aanhangers bestaat, terwijl de PPDK relatief veel jonge aanhangers kent. Toch is ook onder de jeugd de LDK nog altijd populairder dan de PPDK. Indien de situatie per gemeente wordt bezien is in alle gemeentes de LDK het populairst, met als opvallende uitzonderingen Lipljan, Kacanik, Glogovac en de Srbica-regio, waar de PPDK een zeer grote aanhang kent. Verder is opmerkelijk dat in Podujevo de LKCK de grootste partij is, terwijl deze partij ook in Decani relatief groot is.

REGELING INSCHRIJVING POLITIEKE PARTIJEN

In Pristina wordt op dit moment druk gewerkt aan een document voor de registratie en gedragsregels voor politieke partijen. Na consultaties met diverse K-Albanese politieke partijen is de drempel voor registratie vastgesteld op 4.000 handtekeningen voor het nationale niveau en 500 voor lokale partijen. Naar verluidt zal aan politieke partijen die minderheden vertegenwoordigen dispensatie worden verleend. De registratie zal worden uitgevoerd door een van de departementen van het Interimbestuur (JIAC).

UCPMB GEVAAR VOOR STABILITEIT

De Russische ambassadeur bij de Verenigde Naties, Sergej Lavrov, zei op 13 maart jl. in New York dat de Russische minister van Buitenlandse Zaken, Igor Ivanov, zijn collega-ministers van de grote Industrielanden (G-8) had geschreven dat zij ervoor dienen te zorgen dat de spanningen in Kosovo niet overslaan naar het zuiden van Servië (met name de Presevo-vallei). De G-8, waarvan Rusland deel uitmaakt, was vorig jaar betrokken bij de totstandkoming van het staakt-het-vuren in Kosovo. *'Moskou vreest dat de zeer kritieke situatie in het zuiden van Servië tot een nieuwe oorlog zal leiden'*, aldus Lavrov. In het gebied is een nieuwe etnisch Albanese militie actief ter bescherming van de overwegend etnisch Albanese bevolking. Volgens de Serviërs zijn de guerrillastrijders verantwoordelijk voor het geweld in de regio, volgens de etnische Albanese politie achter de onrust. Lavrov waarschuwde verder dat Kosovo 'afdrijft in de richting van onafhankelijkheid': een schending van de VN-resolutie (1244) van vorig jaar juni die een einde maakte aan de bombardementen op Servische doelen. Hij beschuldigde functionarissen van de VN en de NAVO ervan dat zij met hun interpretatie van die resolutie *'de positie steunen van extremisten en separatisten die niets dan onafhankelijkheid wensen'*. Tot slot verweet hij de medewerkers van de NAVO en de VN,

mouwembleem UCPMB

de samenwerking met de Joegoslavische bewindslieden uit de weg te gaan.

SERVIE

PRESEVO, NIEUWE INCIDENTEN VERWACHT

Er zouden nieuwe aanwijzingen zijn dat K-Albanezen voorbereidingen treffen voor operaties in de Presevo-vallei in Zuid-Servië. Verschillende bronnen melden dat de onderdrukking van Servische-Albanezen (S-Albanezen) in dat gebied door Servische politie- en veiligheidstroepen (MUP) voortduurt. Een aantal S-Albanezen zou daarom naar Kosovo (Gnjilane) en in mindere mate naar Macedonië zijn gevlucht. Volgens de vice-voorzitter van de LDK in Gnjilane, de K-Albanes Hashiri, heeft het TMK de hand in de oplopende spanningen. De uit dit gebied afkomstige plaatsvervangend regiocommandant, Shagir Shagiri, zou hierbij een hoofdrol spelen en leiding geven aan in zwarte uniformen gestoken jeugdige TMK-sympathisanten, die onderdeel zouden uitmaken van het zogenaamde UCPMB ('Bevrijdingsleger voor Presevo, Medvedja en Bujanovic'). De UCPMB behoort mede tot enkele georganiseerde verbanden die de 'groot-Albanië' gedachte nastreven. Een mogelijke doelstelling van deze beweging zou zijn het gebied Presevo - Medveda - Bujanovac bij Kosovo te voegen. Onduidelijk is momenteel of een andere beweging, de UCK-L (L staat voor 'oost') synoniem staat voor het UCPMB, danwel een eigen beweging vormt.

In de Presevo-vallei, een gebied dat ooit bij Kosovo hoorde, maar nu formeel tot Servië hoort, worden de etnische Albanese stelselmatig door de Servische autoriteiten gedwarsboomd. Sinds maart '99 zouden 20.000 S-Albanezen de plaatsen Presevo (1991: 99 % van de bevolking etnisch-Albanes), Bujanovac (65 %) en Medvedja (35 %) zijn ontvlucht. In het stadje Gnjilane (Kosovo) zouden zich 3.500 S-Albanezen hebben gevestigd. Eind februari werd hier bij een bomaanslag grote schade toegebracht aan opslagtanks voor verwarmingsolie. Volgens

een plaatselijke onderzoeksrechter zaten er 'Albanese extremisten' achter de aanslag. Ook het dorpje Dobrosin is betrokken geraakt bij de schermutselingen tussen het UCPMB en Servische politieagenten. Bij deze confrontaties zijn aan beide zijden doden gevallen, raakte een VN-medewerker gewond en ontvluchtten meer dan duizend inwoners (oorspronkelijk 1250 inwoners) het dorpje. De Servische politie heeft een avondklok ingesteld. De Servische minderheid in deze regio (30%) vreest voor de toe-

FAZ, 9 maart 2000

komst. Dobrosin ligt in de gedemilitariseerde strook van vijf kilometer langs de Kosovaarse grens, waarbinnen alleen 'normale' Servische politieagenten mogen opereren. Als Belgrado inderdaad troepen deze zone binnenstuurt, schendt zij de afspraken over Kosovo. Dan gaat het conflict hier een andere fase in, waarvan niemand de gevolgen kan overzien.

In Kosovo heeft de hulpverleningsorganisatie UNHCR een planning gemaakt voor een eventuele toestroom van etnisch-Albanese vluchtelingen uit de Presevo-vallei naar Kosovo. De UNHCR houdt rekening met twee mogelijke scenario's: een met een massale toestroom van 50.000 - 70.000 mensen en een met een geleidelijk binnendruppelen van vluchtelingen. Er is een 'taskforce' (werkgroep) opgezet die voorbereidingen

treft op het gebied van: vluchtelingenkampen, logistieke voorzieningen, informatievoorziening, beveiliging en een 'winternoodplan'. Inmiddels zijn er zes mogelijke plaatsen voor kampen aangewezen. In deze werkgroep zullen ook KFOR en UNMIK participeren.

HERSTART VOOR DE SERVISCHES OPPOSITIE

Tijdens het zesde partijcongres is op 27 februari jl. Zoran Djindjic als voorzitter van de Servische oppositiepartij 'Democratische Partij' (DS) herkozen. Zijn enige tegenkandidaat was vice-voorzitter Slobodan Vuksanovic. Djindjic had aan de vooravond van het partijcongres nog gesteld dat Vuksanovic niet de noodzakelijke kwaliteiten had om partijleider te worden. Djindjic kondigde na zijn herverkiezing onmiddellijk met groot bravoure het begin van een verkiezingscampagne aan. Op 22 maart hebben de Servische oppositieleiders aangekondigd dat ze op 14 april de demonstraties zullen hervatten, teneinde vervroegde verkiezingen af te dwingen. De eerste uit een nieuwe reeks demonstraties, zal op het 'Republikeinse Plein' in Belgrado plaatsvinden. De 14 deelnemende oppositiepartijen hebben de studentenorganisatie 'Otpor' (verzet) en leden van de onafhankelijke media uitgenodigd om de demonstratie bij te wonen. Een volgende voorbereidingsvergadering is gepland op 28 maart. Djindjic verklaarde onlangs nog dat de herstart van de demonstraties een eerste stap is 'in een doordachte strategie die miljoenen mensen op de been moet brengen.' Als de demonstratie succesvol is, zou vervolgens gedacht worden over een algemene staking, wegblokkades en andere vormen van burgerlijke ongehoorzaamheid. Volgens Djindjic stond bovendien een groot gedeelte van het leger en politie aan hun zijde en zou geen enkele soldaat of politieman meer op zijn eigen volk schieten. Een recente opiniepeiling, waarvan de betrouwbaarheid overigens niet vaststaat, gaf aan dat 36% van de bevolking achter de verenigde oppositie stond,

terwijl 30% nog altijd de regeringspartijen steunde.

ONAFHANKELIJKE MEDIA ONDER DRUK

Onafhankelijke media worden kapot geslagen, geïntimideerd of gesloten. Gevangen opposanten verdwijnen spoorloos; Mogelijke tegenstanders die teveel weten worden vermoord: militieleider Arkan, Minister van Defensie Bulatovic, militieleider Lainovic.

Op 6 maart jl. hebben vijf, in camouflagepakken gestoken, mannen de zendapparatuur van de televisiestudio van de oppositiepartij SPO van Vuk Draskovic, 'Studio B' en van radio 'B2-92' vernield. Tijdens dit 'bezoek' werden een medewerker en een beveiligingsbeambte mishandeld. Het Servische ministerie van Binnenlandse Zaken ontkende de betrokkenheid van de Servische politie. Op dezelfde dag ontving 'Studio B' een rekening van het ministerie voor Media. Ze moest bijna 11 miljoen dinar (\$244.000) betalen voor het gebruik van de etherfrequenties. Bovendien werd op diezelfde dag uitspraak gedaan in de zaak die was aangespannen door brigadegeneraal Branko Djuric van de Servische politie tegen 'Studio B'. Djuric was in de uitzending op 26 februari jl. ervan beschuldigd het brein te zijn achter een moordaanslag op Draskovic (oktober '99). De rechtbank wees de eis van Djuric toe en strafte 'Studio B' met een boete van 450.000 dinar. De hoofdredacteur van Studio B, Dragan Kojadinovic en de onafhankelijke journalistenbond 'ANEM' hebben geprotesteerd tegen de vernielingen en de opgelegde boetes. Opvallend is dat ook een woordvoerder van het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken zich verontrust toonde over de vernielingen in 'Studio B'.

Het onafhankelijke Joegoslavische televisiestation 'Studio B' heeft inmiddels ruim 2,2 miljoen gulden betaald voor het gebruik van golflengten. Als het station zijn schuld niet had voldaan zou de regering de zender uit de lucht hebben gehaald.

TERUGKEER LEDEN JOEGOSLAVISCHE KONINGS- HUIS

De 'Alliantie voor Verandering' (SZP) legt zich neer bij de terugkeer van leden van het Joegoslavische Koningshuis (Zie Infoscoop maart 2000). Volgens een partijverklaring (29 februari jl.) heeft de SZP een initiatief gelanceerd om leden van de koninklijke 'Karadjordjevic' familie opnieuw het Joegoslavisch staatsburgerschap te verlenen. Volgens coalitieleider Vladan Batic zouden vertegenwoordigers van de coalitie begin april een ontmoeting met kroonpretendent Aleksander Karadjordjevic hebben om concrete stappen te bespreken.

HERDENKINGSFEEST

Op 24 maart jl. vierden enkele duizenden Serviërs in Belgrado dat hun president vorig jaar 'niet heeft gebogen voor de sterkste militaire macht ter wereld'. Het geplande grote feest ter herinnering van de oorlog om Kosovo, bedoeld om de patriottische gevoelens onder de bevolking aan te wakkeren, viel overigens wegens gebrek aan belangstelling in het water. De staatstelevisie liet tv-beelden zien van enkele duizenden feestvierders op het 'Nikola Pasic Plein' die de indruk wekten dat de opkomst massaal was. Dat er veel mensen in de binnenstad waren, had te maken met het goede weer en de extra vrije dag. Zij schonken geen aandacht aan de propagandistische toespraken, die uit de luidsprekers knalden.

Daarentegen werd er in het in het

zuidwesten van Servië gelegen stadje Kraljevo de afgelopen dagen wel gedemonstreerd. Hier liep men te hoop tegen de herhalingsoefeningen waarvoor de reservisten werden opgeroepen. Deze Kosovo-veteranen eisen vrijstelling van hun militaire plichten. In heel Joegoslavië vragen jonge mannen een paspoort aan om bij een nieuw conflict het land te kunnen ontvluchten. De vraag naar nieuwe paspoorten is zo groot dat de uitgifte werd opgeschort, omdat de voorraad was uitgeput. Lange rijen wachtenden staan voor westerse ambassades in de hoop een visum te bemachtigen. Hoewel uit opiniepeilingen blijkt dat het merendeel van de Serviërs de NAVO-bombardementen onrechtvaardig vindt, is het merendeel overtuigd dat het regime ze had kunnen voorkomen. Het 'Centrum voor Politieke Wetenschappen en Onderzoek' in Belgrado maakte eind maart jl. bekend dat slechts 26% van de ondervraagden vond dat de bombardementen onvermijdelijk waren. Maar liefst 64% was overtuigd dat de catastrofe voorkomen had kunnen worden. Op de vraag of de internationale gemeenschap iets te verwijten viel, antwoordde 46% ontkennend en 35% bevestigend.

Milosevic tijdens het herdenkingsfeest

- 23-3-99 Missie-Holbrooke in Belgrado mislukt. NAVO-chef Solana geeft opdracht tot luchtacties. Joegoslavië kondigt nootdostand af. De Russische premier Primakov breekt, op weg naar VS, zijn reis af.
- 24-3-99 NAVO opent de aanval. Rusland protesteert, verbreekt banden met NAVO.
- 25-3-99 Joegoslavië wijst journalisten uit NAVO-landen uit, breekt met Washington, Bonn, Parijs en Londen.
- 27-3-99 NAVO lijdt eerste verlies in bommcampagne: F-117A Stealth neergeschoten, piloot gered. Serviërs verdrijven in twee dagen 20.000 Kosovaren.
- 30-3-99 Vluchtelingenstroom blijft aanzwellen. In een week 118.000 Kosovaren verdreven.
- 1-4-99 Serviërs nemen drie Amerikaanse soldaten gevangen op grens met Macedonië. Leider van Kosovaren, Ibrahim Rugova, praat-onder dwang - met Milosevic.
- 2-4-99 Situatie vluchtelingen in Albanië en Macedonië 'catastrofaal'.
- 3-4-99 NAVO-bommen treffen in Belgrado federale en Servische ministeries van Binnenlandse Zaken.
- 5-4-99 Sinds 24 maart zijn 390.000 Kosovaren verdreven. Begin van luchtbrug.
- 8-4-99 NAVO formuleert eisen aan Belgrado: stopzetting militaire acties Kosovo, terugkeer vluchtelingen, aftocht politie en leger, toelating internationale troepenmacht, medewerking aan 'politiek raamwerk' op basis van akkoord Rambouillet.
- 12-4-99 NAVO-raket treft trein in Servië: 10 doden.
- 14-4-99 NAVO-raket treft konvooi van Kosovaren, 64 doden.
- 18-4-99 Solana sluit aanval grondtroepen niet uit.
- 20-4-99 NAVO beschadigt derde en laatste Donaubrug in Novi Sad, schiet in Belgrado hoofdkwartier socialistische partij in brand.
- 22-4-99 NAVO bombardeert residentie van Milosevic. Na gesprek met Tsjernomyrdin stemt Milosevic in met 'internationale aanwezigheid' in Kosovo onder VN-vlag.
- 25-4-99 NAVO haalt met nieuw bombardement Servische tv tien uur fang uit de lucht.
- 27-4-99 NAVO-raket treft woonwijk in Surdulica: 17 doden.
- 30-4-99 NAVO bombardeert in centrum Belgrado hoofdkwartier leger en gebouwen van politie en ministerie van Defensie. Tsjernomyrdin in Belgrado, geen doorbraak.
- 1-5-99 In Kosovo wordt bus geraakt door NAVO-bom: 34 doden.
- 2-5-99 NAVO verliest F-16. Belgrado laat de drie Amerikaanse soldaten vrij.
- 5-5-99 Belgrado laat Ibrahim Rugova naar Italië reizen.
- 6-5-99 Ministers van G8 in Bonn akkoord over principeplan.
- 8-5-99 Chinese ambassade Belgrado gebombardeerd, op basis van foutieve informatie van geheime diensten: drie doden. China woedend.
- 13-5-99 Finse president Ahtisaari treedt op als bemiddelaar, praat met Amerikaanse onderminister Strobe Talbott en Tsjernomyrdin.
- 14-5-99 NAVO-bommen treffen dorp Korisa in Kosovo: 87 doden. NAVO: dorp was militair doel.
- 19-5-99 Tsjernomyrdin en Milosevic praten over G8-plan.
- 27-5-99 Joegoslavië-tribunaal brengt aanklacht uit tegen Milosevic en vier medewerkers wegens oorlogsmisdaden, waaronder de verdrijving van 740.000 Kosovaren.
- 2-6-99 Tsjernomyrdin en Ahtisaari presenteren plan aan Milosevic. Onenigheid over aard vredesmacht. Aantal gevluchte of verdreven Kosovaren sinds maart 1998: 981.700.
- 3-6-99 Belgrado aanvaardt vredesplan; het voorziet in aftocht Joegoslavische en Servische troepen, legering vredesmacht KFOR, terugkeer vluchtelingen en instelling provisorisch bestuur dat de Kosovaren intern zelfbestuur garandeert.
- 8-6-99 G8 akkoord over tekst V-raadsresolutie over vredesregeling.
- 9-6-99 NAVO- en Joegoslavisch' generaals ondertekenen in Kumanovo plan voor troepenafocht uit Kosovo. NAVO machtigt Solana bombardementen te staken als Belgradotroepen terugtrekt.
- 10-6-99 Serviërs trekken Kosovo uit. Solana schort na 78 dagen en
- 31-5-99 missies luchtacties op, geeft daarmee Veiligheidsraad groen licht voor resolutie over legering KFOR instelling VN-bestuur UNMIK.

NRC Handelsblad

LIST OF ACRONYMS for INTSUMS (Versie: 31-03-00, vervolg Info-Scoop november 1999)

ASZ	Air Safety Zone (25 km)
C/S	Call or Sign
EWCC	Electronic Warfare Control Centre
FARK	Armed Forces of the Republic of Kosovo (Forcat e Armatosura të Kosovës)
FYROM	Former Yugoslav Republic of Macedonia
*GKK	Garda Kombetare e Kosovës
GRRG	Guard and Rapid Reaction Group (-TMK)
GSZ	Ground Safety Zone (5 km)
IC	International Community
ICG	International Crisis Group (possible related to ICTY)
IO(M)	International Organisation (of Migration)
IVO	in the vicinity of
JIAC	Joint Interim Administrative Council
JIC	Joint Implementation Commission
JSC	Joint Security Committee
KF	Neighborhood Watch (Kujdesi Fqinjësor) -PKPC
KSC	Kosovo Security Company (Civil trainingscompany)
LKCK	National Movement League of the Liberation of Kosovo
LDK	Democratic League of Kosovo (Lidhja Demokratike e Kosovës)
LEC	Locally Employed Civilian
MNB	Multi-National Brigade
MUP	Police of the Yugoslav Ministry of Interior (Ministarstvo Unustrasnjih Poslova)
NFI	No further information
NGO	Non-Governmental Organization
OSA	Serbian Liberation Army (Oslobodilacka Srpska Armija)
PGOK	(Former) Provisional Government of Kosovo
PKPC	Provisional-Kosovo Protection Corps (TMK)
PRSh	Albanian Republican Party (in Kosovo)
PU	Former UCK's Military Police (Policia Ushtarake)
*PVD	Party for Democratic Action (Traditional Albanian party, Presevo-valley)
RTG	(KPC-) Regional Task Group
*SHVUCK-S	Veteran's Society UCK
SKOK	SZK
SNV	Serbian National Council (24 Oct 1999, 49 members)
SGOK	Shadow Government of Kosovo
SOV	Srpska Oslobodilacka Vojska (possible OSA)
SPC	Serb Protection Corps (SZK)
*SSS	Serb Security Service (in K.Mitrovica), possible SPC or SZK
SWSS	Secure Weapons Storage Site
SZK	Serbian Protection Corps (Srpski Zastitni Korpus)
TAT	Training Assistance Team
TMK	(Trupat e Mbrojtjese të Kosovës), see PKPC
UCK	Former Kosovo Liberation Army (Ushtria Clirimtare e Kosovës)
*UCPMB	Liberation Army for Presevo, Medveda and Bujanovac
*UCK-L	Liberation Army for East-Kosovo
UNMIK	UN Mission in Kosovo
UPS	Independent Student Union
VJ	Yugoslavia Army (Vojska Jugoslaves)
WAC	Weapons Authorization Card
ZKZ	Former UCK Counterintelligence Unit (Zbulimet Kundërbulimet)

* Belangrijkste aanpassingen

“REORGANISATIE VAN SFOR NAAR SITUATIE SFOR-2000”

Kap. B. van Elk

Dayton Peace Agreement - Implementation Force - Stabilisation Force.

De internationale gemeenschap is van mening dat de situatie in Bosnië-Herzegovina stabiel is dank zij de aanwezigheid van een internationale troepenmacht, SFOR. De steeds verbeterende stabiliteit is vorig jaar aanleiding geweest om SFOR te reorganiseren. Hieronder wordt uiteengezet hoe men tot deze reorganisatie is gekomen.

Bij de samenstelling van dit artikel is gebruik gemaakt van Internet en het blad “Strijdend Nederland” van maart 2000.

DE GESCHIEDENIS

Op 14 december 1995 werd in Parijs het vredesverdrag voor Bosnië-Herzegovina, het Dayton Peace Agreement (DPA), getekend, nadat dit in Dayton, Ohio, tot stand was gekomen. Op 16 december begon de NAVO aan Operatie “Joint Endeavour”, de grootste operatie die ooit door de NAVO werd ondernomen. Gebaseerd op Resolutie 1031 van de VN Veiligheidsraad kreeg de NAVO de opdracht om zorg te dragen voor de uitvoering van de militaire aspecten uit het vredesakkoord. De multinationale troepenmacht, welke de naam “Implementation Force (IFOR)” kreeg, begon haar taak op 20 december 1995 en had een mandaat voor één jaar.

De primaire taak van IFOR was de uitvoering van Annex 1A (militaire aspecten) van het DPA, te weten :

- toezicht houden op het staakt-het-vuren en het controleren van de bestandslijn;
- het scheiden van strijdkrachten van de MKF en de RS dat medio januari afgerond moest zijn;

- het toezicht houden op de overdracht van gebieden, dat in maart 1996 uitgevoerd moest zijn;
- het verplaatsen van de strijdkrachten en zware wapens van de strijdende partijen naar de goedgekeurde sites, hetgeen eind juni gerealiseerd moest zijn.

Voor de uitvoering van de taken werd Bosnië-Herzegovina in drie sectoren verdeeld, die respectievelijk Multi-National Division (MND) North, South-east en South-west genoemd werden.

In de rest van het jaar patrouilleerde IFOR onder andere langs 1400 km Inter Entity Boundary Line en inspecteerde meer dan 800 locaties waar de eenheden gelegerd en de zware wapens opgeslagen waren. Om deze taken uit te voeren werd 2500 km weg aangelegd of gerepareerd en werden 60 bruggen hersteld. Ook hebben IFOR troepen ervoor gezorgd dat het vliegveld van Sarajevo weer in gebruik genomen kon worden.

Dank zij het daadkrachtig optreden van IFOR werd een veilige omgeving gecreëerd. Dit stelde de High Representative (HR) (aangesteld tijdens de Londense Peace Implementation Council (PIC) van 8-9 december 1995) en andere organisaties in staat om aan te vangen met de implementatie van de civiele aspecten uit het DPA en het creëren van condities voor de terugkeer naar een normaal leven in Bosnië. Binnen de beperkingen van het mandaat en beschikbare middelen leverde IFOR een belangrijke bijdrage aan de ondersteuning van de HR en de andere organisaties. Een belangrijk opdracht was het leveren van ondersteuning aan de “Organisation for Security and Co-operation in Europe (OCSE)”, voor de organisatie van de verkiezingen in september 1996.

VAN IFOR NAAR SFOR

Na de vreedzaam verlopen verkiezingen in september 1996 was de missie van IFOR in feite afgerond. Het werd echter al snel duidelijk dat met betrekking tot de invulling van de civiele aspecten van het DPA nog veel te doen was. Politieke stabiliteit en etnische veiligheid waren nog ver te zoeken.

Een week na de verkiezingen in Bosnië, concludeerden de Ministers van Defensie van de NAVO-landen, tijdens een informele bijeenkomst in Bergen (Noorwegen), dat de NAVO opnieuw belast moest worden met een vervolg op IFOR om de veilige situatie te handhaven na de beëindiging van het IFOR mandaat in december 1996. Een maand later keurde de NAVO-raad gedetailleerde politieke richtlijnen goed, die opgesteld waren als basis voor een studie naar een veilige post-IFOR periode.

In november en december 1996 werden in Parijs besluiten genomen voor een vervolgplan en dat werd in Londen gedetailleerd uitgewerkt onder auspiciën van het PIC. Op basis van dit plan en een NAVO studie met betrekking tot de veiligheidsopties, concludeerden de Ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie van de NAVO dat een gereduceerde militaire aanwezigheid noodzakelijk was om de vrede te handhaven. Zij besloten dat de NAVO een vredesbewarende strijdmacht (Stabilisation Force = SFOR) zou organiseren, die later op 20 december 1996, de datum waarop het IFOR mandaat eindigde, geactiveerd werd.

Het was de taak van IFOR (Operatie “Joint Endeavour”) om de vrede te vestigen. Het is de rol van SFOR (Operatie “Joint Guard”) de vrede te stabiliseren. Het verschil tussen de taken van IFOR en SFOR wordt weerspiegeld in de namen van hun missies.

SFOR'S ROL EN MANDAAT

Op 12 december 1996 bekrachtigde de VN Veiligheidsraad de implementatie van SFOR ter vervanging

van IFOR (Resolutie 1088). De troepensterkte werd teruggebracht van 60.000 man tot 32.000 man.

SFOR kreeg de volgende hoofdtaken:

- Het opsporen van en zo nodig reageren op nieuwe bedreigingen tegen de vrede;
- Het consolideren van de stabiele situatie die IFOR afgedwongen had;
- Het selectief verlenen van steun aan civiele organisaties, binnen het kader van haar mogelijkheden.

Daarnaast moest SFOR, op afroep, beschikbaar zijn om indien noodzakelijk de VN-troepenmacht in Oost-Slavonië steun te verlenen.

SFOR is opgebouwd rond de status van een verenigd commando (=NAVO-commandostructuur). Het mag duidelijk zijn dat SFOR onder controle en politieke leiding staat van de NAVO-raad, zoals deze is vastgelegd in het DPA, Annex 1A.

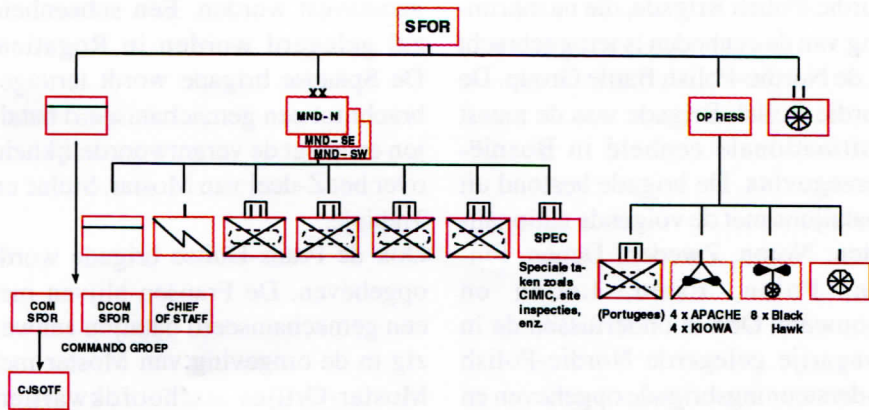
De troepenmacht van SFOR is opgebouwd uit eenheden van alle 16, inmiddels 19 lidstaten. Om het multinationale karakter te verstevigen werden ook nog eens troepen van 16 niet-NAVO-landen bij SFOR ingelijfd. Onder hen bevinden zich onder andere: Oostenrijkers, Argentijnen, Bulgaren, Ieren, Finnen, Marokkanen, Russen en Zweden.

Het mandaat beoogt een nauwe samenwerking met de VN Internationale Politie Macht (International Police Task Force), de VN vluchtelingen organisatie en het Joegoslavië Tribunaal.

Nadat het mandaat voor de zittende SFOR met twee jaar werd verlengd, werd in de loop van 1999 bekend dat men SFOR wilde reduceren.

DE VOORBEREIDING NAAR "SFOR-2000"

In het voorjaar van 1999 kreeg de toenmalige Commandant SFOR (COMSFOR), de Amerikaanse Generaal Montgomery C. Meigs, vanuit het NAVO-hoofdkwartier in Brussel de planopdracht om te bezien of de SFOR-strijdmacht met tenminste dertig procent gereduceerd kon worden. Het is niet uitgesloten dat het uitbreken van het conflict in Kosovo en de deelname van diverse NAVO-landen

reorganisatie SFOR

aan KFOR geleid hebben tot een stroomversnelling in de besluitvorming rond de reorganisatie.

In de zomer hebben de deelnemende landen druk diplomatiek en militair overleg gepleegd en uiteindelijk is door de NAVO-raad op 25 oktober 1999 akkoord gegaan met de nieuwe opzet van SFOR (in dit artikel "SFOR-2000" genaamd) en kreeg COMSFOR de opdracht tot reorganisatie van zijn strijdmacht.

Tijdens een persconferentie op 2 november 1999 in het hoofdkwartier van SFOR te Sarajevo heeft de, inmiddels nieuw aangetreden, COMSFOR, de Amerikaanse Luitenant Generaal Robert Adams, uitgelegd hoe de reorganisatie zal worden uitgevoerd.

DE REORGANISATIE VAN DE TOP

Ltgen. Adams begon de persconferentie met de nadrukkelijke verklaring dat de taken van SFOR niet gewijzigd zouden worden door de reorganisatie. Deze in gang gezette reorganisatie hield onder andere in dat de effectieve sterkte van SFOR moest worden teruggebracht tot ca. 20.000 man. Voorts was een optie om in de MND's North en South-east (resp. N, SE) de daar aanwezige brigadestructuur te laten opheffen.

De nieuwe, goedgekeurde, structuur voorziet in drie nagenoeg identieke MND's, die elk voorzien zijn van vier zo geheten *battle groups* van bataljonssterkte. De sterkte van de *battle groups* is een nationale verantwoordelijkheid, echter de slagkracht

bevat over het algemeen twee en soms drie manoeuvreteams, aangevuld met vuursteun (mortieren), logistiek en eventueel helikopters. Voor deze structuur heeft MND-SW, waar het Nederlandse bataljon deel van uitmaakt, model gestaan.

Daarnaast krijgt COMSFOR permanent de beschikking over een "Operationele Reserve", bestaande uit een Portugees Infanteriebataljon. Dit bataljon, bestaande uit twee infanteriecompagnieën en een staf-, staf en verzorgingscompagnie, met daarin o.a. een transportpeloton en een verbindingspeloton was voor de reorganisatie ingedeeld bij MND-SE. De locatie van deze operationele reserve is Visoko (20 km noord van Sarajevo. COMSFOR blijft de beschikking houden over zijn helikoptersquadron, dat bestaat uit 4 (US) Apache's, 4 (US) Kiowa's en 6 (US) Blackhawks. Ook behoudt COMSFOR het bevel over de multinationale "Special Forces" eenheid. De Strategische Reserve, welke uit ongeveer 3.500 man van 7 verschillende naties bestaat, is zowel voor inzet in BiH als in Kosovo. COMSFOR deelt deze reserve met zijn collega van KFOR in Kosovo. In deze Strategische Reserve participeert Nederland met een bataljon van het Korps Mariniers.

DE REORGANISATIE VAN DE MND'S

MND-NORTH

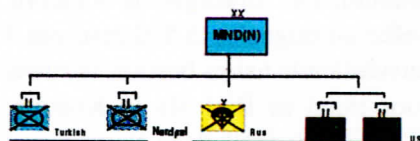
In het door de Amerikanen geleide MND-N verdwijnen de daar aanwe-

zige brigadestructuren, zoals de Nordic-Polish Brigade, die na inkringing van de eenheden is teruggebracht tot de Nordic-Polish Battle Group. De Nordic-Polish Brigade was de meest multinationale eenheid in Bosnië-Herzegovina. De brigade bestond uit 5 bataljons met de volgende nationaliteiten: Noorwegen, Zweden, Denen, Finnen, Polen, Esten, Letten en Litouwers. Ook is ondertussen de in Hongarije gelegerde Nordic-Polish Ondersteuningsbrigade opgeheven en vervangen door nationale ondersteuningsdetachementen, die in Doboj gelokaliseerd zijn. De Nordic-Polish Battle Group zal met Deense en Poolse eenheden een gebied van verantwoordelijkheid op zich nemen met Doboj als middelpunt.

De Russische Luchtlandingsbrigade zal als zodanig blijven bestaan, maar zal in troepensterkte afnemen tot het niveau van een bataljon. Wel blijven de Russen in hun huidige operatiegebied aanwezig.

Het Turkse gemechaniseerde bataljon in Zenica, acht een vermindering van het aantal tanks en stukken artillerie mogelijk. De staf van het bataljon blijft in Zenica en zal zijn oorspronkelijke gebied van verantwoordelijkheid behouden.

Tenslotte zal de Amerikaanse bijdrage teruggebracht worden tot één verkenningsbataljon en één gemechaniseerd bataljon. De Amerikanen blijven opereren vanuit Tuzla en Brcko. Wel krijgen zij er een deel van het gebied van de opgeheven Nordic-Polish Brigade bij.

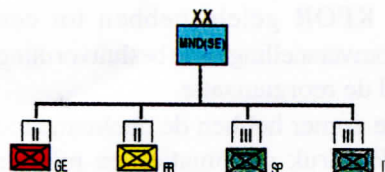
organisatieschema MND-N

MND-SE

In het onder Frans commando staande MND-SE worden de Spaanse brigade, de Frans-Duitse brigade en de Italiaanse brigade teruggebracht tot 4 *battle groups*. Zo wordt de Italiaanse brigade in begin april afgelost door een bataljon Alpine Infanterie met drie infanteriecompagnieën. Het Italiaanse

bataljon zal in Tito-kazerne in Sarajevo gehuisvest worden. Eén subeenheid zal gelegerd worden in Rogatica. De Spaanse brigade wordt teruggebracht tot een gemechaniseerd bataljon en krijgt de verantwoordelijkheid over het Z-deel van Mostar, Stolac en Trebinje.

Ook de Frans-Duitse brigade wordt opgeheven. De Fransen blijven met een gemechaniseerd bataljon aanwezig in de omgeving van Mostar met Mostar-Ortije als hoofdkwartier. Het Duitse bataljon tenslotte wordt verdeeld over Rajlovac en Filipovici.

organisatieschema MND-SE

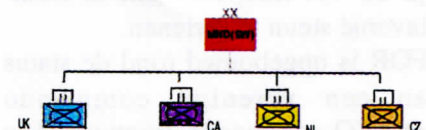
MND-SW

In het tot nog toe onder Brits commando staande MND-SW is de minst ingrijpende reorganisatie aan de gang. In deze MND kenden we immers geen onderliggende brigades, zodat deze structuur ook niet opgeheven hoeft te worden. Wel vinden er sedert november 1999 enkele verschuivingen van *battle groups* plaats. Zo is eind 1999 het Belgisch/Luxemburgse bataljon uit Tomislavgrad vertrokken, nadat het gebied van verantwoordelijkheid was overgedragen aan de Canadezen. Dit houdt in dat de Canadezen nu verantwoordelijk zijn voor geheel Kanton 10 (Livno/Tomislavgrad Kanton) en een deel van Kanton 1 (Una-Sana Kanton). Ook de Engelse bijdrage is teruggebracht van twee naar één *battle group*, welke geconcentreerd ligt rondom Banja Luka.

Het Tsjechische bataljon blijft gelegerd in Ljubija en ook de organisatie van dit bataljon zal niet gewijzigd worden. Tenslotte het Nederlandse bataljon. Het is de bedoeling dat dit zich komend voorjaar/zomer gaat concentreren op Kanton 6 (Centraal-Bosnië Kanton).

De staf van MND-SW zal na de reorganisatie niet langer gedomineerd

worden door de Britten. Eind 1999 zijn de vier deelnemende landen in MND-SW overeengekomen dat Engeland, Canada en Nederland volgens een vast patroon elk gedurende een half jaar de commandant MND-SW leveren; de Tsjechen participeren hier niet in. De Nederlandse bijdrage komt in principe uit de brigadestaf die verantwoordelijk is voor de desbetreffende rotatie. Nederland wordt met ingang van mei aanstaande de verantwoordelijkheid voor de verbindingen binnen de MND-SW op zich neemt.

organisatieschema MND-SW

NEDERLAND

Zoals reeds hiervoor omschreven zal de Nederlandse bijdrage aan SFOR worden uitgebreid. Met ingang van SFOR-rotatie 8 zal de Nederlandse deelname bestaan uit één gemechaniseerd bataljon (101 Tkbat) bestaande uit twee manoeuvre teams; één team, als vanouds, in Novi Travnik en het andere team in Bugojno. De huidige rotatie (13 Infanterie Bataljon Luchtmobiel) zal na de verkiezingen van 8 april 2000 beginnen met de verhuizing van het peloton in de omgeving van Obodnik naar Bugojno. Als dit peloton gehuisvest is zal de rest van het team "aangetrokken" worden, en zal Nederland Knezevo (Republika Srpska) verruild hebben voor Bugojno. Omstreeks dezelfde tijd zal 106 Verbindingsbataljon uit Ede de verbindingen in de MND-SW ook hebben overgenomen.

Nieuw is ook dat nu een complete brigade (41 Mechbrig voor Rotatie 8) door de Operationele Staf van de BLS wordt aangewezen om in principe een gehele rotatie te verzorgen. Dit houdt in dat daardoor ook de brigadepantsergeniecompagnie (aangevuld met het Bulgaarse genieconstructiepeloton) en alle logistieke ondersteuning uit dezelfde brigade komt. Ook dient de brigadestaf in deze situatie het afgesproken personeelsdeel van

de MND-SW staf te vullen.

Een uitzondering vormt de vulling van het MND-SW hospitaal in Sipovo. Het personeel van dit hospitaal wordt separaat aangewezen uit de geneeskundige organisatie van de gehele krijgsmacht.

Tijdens de zomermaanden zal basis Bugojno verder worden uitgebouwd. De verwachting is dat met ingang van SFOR-9 (44 Painfbat) eind oktober 2000, de bataljonsstaf en de staf- en stafverzorgingsondersteuningscompagnie direkt hun intrek kunnen

nemen in Bugojno en zal Sisava worden teruggegeven aan de eigenaar.

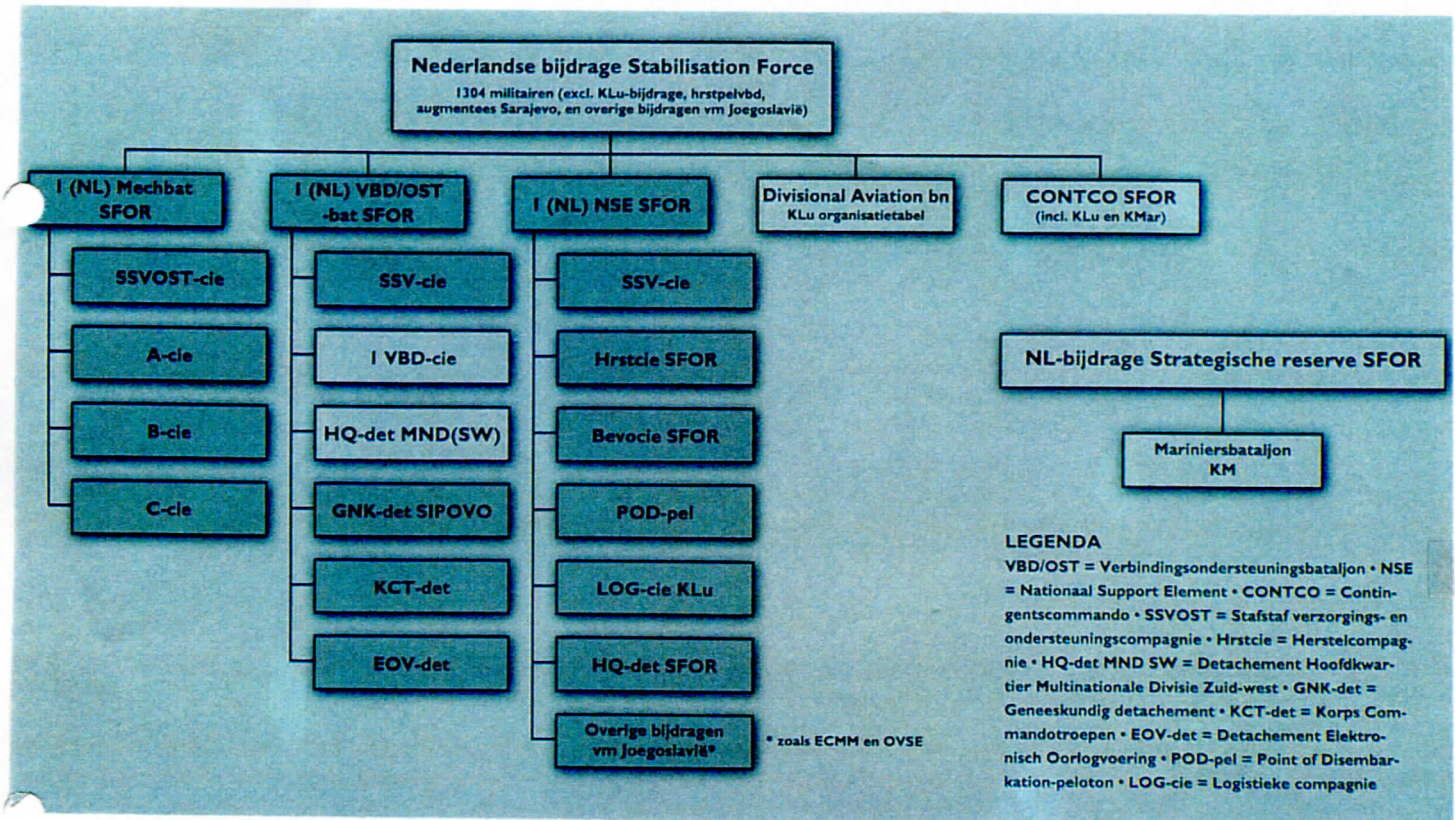
In het najaar 2000 zal het Contco verplaatst worden naar Banja Luka (metal factory).

Tenslotte zal in het voorjaar van 2001 (rotatie SFOR-10) de logistieke eenheid Busovaca verlaten en verplaatst naar Bugojno. Hierna zal Busovaca eveneens afgestoten worden.

SLOT

Of dit de laatste reorganisatie is valt nog te bezien. Dat is afhankelijk van

de voortgang in het vredesproces in Bosnië. Belangrijke factoren in dit vredesproces zijn de terugkeer vluchtelingen en de economische opbouw. Een stabiele politieke situatie is belangrijk voor het aantrekken van buitenlandse investeerders en de opbouw van de economie. Voordat deze fase is bereikt zal SFOR, nog wel enkele jaren, al dan niet in nog verder afgeslankte vorm en onder een andere naam, in Bosnië aanwezig blijven.

Flex - april 2000/nummer 3